

ПРВА ОСНОВНА ШКОЛА КРАЉА ПЕТРА II

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 2021/2022.

ЗАНИМЉИВА ГЕОГРАФИЈА

V РАЗРЕД

Напомена: Све евентуалне корекције програма наставе и учења географије биће праћене и евидентирани кроз месечне планове и дневне припреме или на неки други одговарајући начин у складу са природом корекције.

Назив предмета: ЗАНИМЉИВА ГЕОГРАФИЈА

Разред ПЕТИ

Годишњи фонд часова 36

Недељни фонд 1 час

Циљ наставе и учења предмета: Циљ учења Занимљиве географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Задаци наставе предмета занимљива географија судаченици:

- разумеју појаве и процесе у васиони
- разумеју појаве и процесе у географским омотачима Земље посматрајући примере и узрочно –последичне везе;
- разумеју законитости развоја географске средине као резултат деловања природних појава, процеса и човека;
- усвоје нова и прошире стечена знања из географије
- стекну функционална знања
- развију способност посматрања, логичког закључивања, уопштавања, уочавања узрочно-последичних веза;
- стекну знања о природним ресурсима, њиховој ограничености и одрживом коришћењу
- развијају радозналост, активно учествовање и одговорност;
- стичу способност за уочавање, формулисање, анализирање, и решавање проблема
- препознају изворе загађивања и уочавају последице;
- развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА

Р.б. теме	Наставна тема	Број часова по теми	Број часова по типу		Месец											
			Обрада	Остали типови	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI		
1.	ЗАНИМЉИВА ГЕОГРАФИЈА	1	1		1											
2.	ВАСИОНА	4	2	2	4											
3.	ОБЛИК ЗЕМЉЕ	2	1	1		2										
4.	ЗЕМЉИНА КРЕТАЊА И КАЛЕНДАР	3	2	1		3										
5.	НАСТАНАК ЗЕМЉЕ	2	1	1			2									
6.	ВУЛКАНИЗАМ И ЗЕМЉОТРЕСИ	3	2	1			2	1								
7.	РЕЉЕФ	4	3	1				3								
8.	АТМОСФЕРА	4	3	1					3	1						
9.	ХИДРОСФЕРА	4	3	1						1	3					
10.	БИОСФЕРА	4	3	1							1	3				
11.	ЧОВЕК И ЗЕМЉА	5	3	2								1	4	2		
	Укупно часова	36	24	12		5	5	4	4	3	2	4	4	4	2	

Редни број	Предметни исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Тема/област	Садржаји	Опште међупредметне компетенције	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)
1.	– повеже постојећа знања о природи и друштву са занимљивом географијом ; – повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-	ЗАНИМЉИВА ГЕОГРАФИЈА	Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи.	Компетенција за учење Естетичка компетенција Сарадња Одговоран однос према околини Одговоран однос	-увођење ученика у наставни предмет и упознавање са значајем занимљиве географије -упознавање ученика са садржајем наставног програма и давање јасних упутстава за рад -помоћи ученицима да повежу постојећа знања о природи и друштву са занимљивом географијом

	техничким прогресом; – разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;			према здрављу Дигитална Решавање проблема	
2.	– разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; – објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; – разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; – одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;	ВАСИОНА	– разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; – објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; – разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; – одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Естетичка компетенција Сарадња Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Дигитална Решавање проблема	-давање ученицима најосновнијих математичко-географских и астрономских знања о васиони,Сунчевом систему,облику и величини и положају Земље у васиони -информисање ученика о основним карактеристикама осталих небеских тела -илустративни прикази планета и осталих небеских тела
3.	- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; – помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; – примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;	ОБЛИК ЗЕМЉЕ	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.	Компетенција за учење Естетичка компетенција Дигитална Решавање проблема	-код проучавања облика и величине Земље и распореда континената и океана користити илустративно-демонстративне методе и методе експеримента уз употребу модела Земље-глобуса и географске карте(треба радити на даљем унапређивању сналажења ученика на карти) - облику и величини Земље као небеског тела
4.	– разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; – повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	ЗЕМЉИНА КРЕТАЊА И КАЛЕНДАР	Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.	Компетенција за учење Одговорно учење у демократском друштву Естетичка компетенција Сарадња Одговоран однос према околини и оријентација ка предузетништву Дигитална Решавање проблема	-за разумевање Земљине ротације и револуције и последице ових кретања користити очигледна наставна средства(глобус,батеријску лампу,телуријум,видео записе,анимације...),илустративно-демонстративне методе и методе експеримента -користећи глобус и карту разумеју зонално време и појам датумске границе -Могу да објасне неједнако трајање дана и ноћи на примерима и појаву „белих ноћи“ -разликују топлотне појаве и њихов значај за живот људи -схватају да нема савршеног календара
5.	– разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине	НАСТАНАК ЗЕМЉЕ	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне	Компетенција за учење Естетичка компетенција	-илустративно-демонстративни приказ настанка Земље -визуелно откривање сличности и разлика између типова

	теже, унутрашња топлота Земље); – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење		плоче: кретање плоча, промена положаја континената Стене: магматске, седиментне, метаморфне.	Сарадња Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Дигитална Решавање проблема	стена -израда модела Земље
6.	– помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); – разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; – наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; – опише процес вулканске ерупције и њене последице;	ВУЛКАНИЗАМ И ЗЕМЉОТРЕСИ	Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса.	Компетенција за учење Естетичка компетенција Сарадња Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Дигитална Решавање проблема	-илустративно-демонстративни приказ земљотреса, вулканских ерупција и гејзира -демонстрира на карти веће вулкане у Европи и свету -визуелно откривање сличности и разлика између типова стена (вулканске стене) -израда модела облика рељефа вулкан -акцент ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (понашање у случају земљотреса, цунами таласа и мерама које се предузимају ради заштите од вулканских ерупција) -треба навести и примере позитивног и негативног деловања човека на природу
7.	– помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; – разликује ерозивне и акумулативне процесе;	РЕЉЕФ	Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра.	Компетенција за учење Естетичка компетенција Сарадња Одговоран однос према околини Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Дигитална Решавање проблема	-израда модела облика рељефа разлика између набраних и раседних планина -демонстрира на карти набране планине Хималаји, Анди, Кордиљери и Алпи -демонстрира на карти раседне планине Урал, Скандинавске планине, Апалаче, Алтај... -на фотрографијама, филмовима и видео записима препознају необичне ерозивне облике и изводе закључке о силама које су их формирале -посматрају, фотографишу, описују и истражују карактеристичне облике ерозије и акумулације у свом крају и непосредној близини -израђују фото-албуме са карактеристичним облицима рељефа у свом крају -разликују пећине и јаме, кањоне и клисуре, делте и естуаре -Мамутова пећина, Кањон колорада, таре, препознатљиве делте и естуари -акцент ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (понашање у случају земљотреса,) -треба навести и примере позитивног и негативног деловања човека на природу

8.	<ul style="list-style-type: none"> – опише структуру атмосфере; – наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); – разликује појам времена од појма клима; – наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; – графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; – користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; 	АТМОСФЕРА	<p>Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Прогноза времена</p>	<p>Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Естетичка компетенција Сарадња Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Дигитална Решавање проблема</p>	<ul style="list-style-type: none"> -акцент ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (понашање у случају екстремних температура,атмосферских непогода) -треба навести и примере позитивног и негативног деловања човека на природу - користећи карту Света знају да покажу хладне и топле пределе на Земљи -посматрају филмовео Ел Нињу и торнаду, изводе закључке о узроцима последицама и мерама заштите -знају да објасне значај падавина и начина предвиђања времена
9.	<ul style="list-style-type: none"> – уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; – наведе и опише својства морске воде; – помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; – наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); – разликује типове језерских басена према начину постанка; – наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; 	ХИДРОСФЕРА	<p>Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје).</p> <p>Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници.</p>	<p>Компетенција за учење Комуникација Одговорно учење у демократском друштву Естетичка компетенција Сарадња Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Дигитална Решавање проблема</p>	<ul style="list-style-type: none"> -акцент ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (понашање у случају непогода,бујица и поплава, цунами таласа) -демонстра на карти океане, мора, заливе, острва, полуострва, мореузе -разумеју значај прокопавања канала -на карти Света показују топле и хладне морске струје -знају значај река и изградње канала -демонстрирају на карти највеће реке Нил, Амазон, Јангцејанг, Хоангхо -треба навести и примере позитивног и негативног деловања човека на природу На основу фотографија , филма, објашњавају појаву лавина, ледених брегова, откривају узрочно последичне везе.
10.	<ul style="list-style-type: none"> – помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; – помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; 	БИОСФЕРА	<p>Распрострањање биљног и животињског света на Земљи.</p>	<p>Компетенција за учење Естетичка компетенција Сарадња Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу</p>	<ul style="list-style-type: none"> -указивати на превенцију и на заштиту природе -развијати код ученика одговорност о очувању биљних и животињских врста и рационалном коришћењу природних ресурса,као услову опстанка на Земљи -користећи властито знање, одговарајући филм, фотографију, описују оазе и пустиње, закључују о условима за живот у пустињи -проналазе текст о необичним пустињским појавама, (разговарају о њима и проналазе узроке) - проналазе податке о егзотичним, ретким и заштићеним

					биљкама и животињама -знају да покажу на карти највећу прашуму Амазонију и објасне услове живота у њој -познају културе успевају у ком делу света, и могу да образложе
11.	<ul style="list-style-type: none"> – на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; – разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи; – наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови); – наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; – наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја); – наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; – наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; – наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања; – опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; – наведе примере за заштиту живог света на Земљи 	ЧОВЕК И ЗЕМЉА	<p>Одговорност човека према планети Земљи. Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји). Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу). Човек и вода – поплаве и бујице, заштита вода од загађења. Угроженост и заштита живог света</p>	<p>Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Сарадња Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Дигитална Решавање проблема</p>	<p>-акцент ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (понашање у случају земљотреса, екстремних температура, атмосферских непогода, бујица и поплава) -треба навести и примере позитивног и негативног деловања човека на природу -указивати на превенцију и на заштиту природе -развијати код ученика одговорност о очувању биљних и животињских врста и рационалном коришћењу природних ресурса, као услову опстанка на Земљи -користити планиране излете да се ученици упознају са објектима геонаслеђа и да развију правилне ставове о његовом значају и очувању -помоћи ученицима да правилно географски посматрају и уочавају природне објекте, појаве и процесе у локалној средини чиме ће се подстаћи радозналост деце и самостално истраживање -помоћи ученицима да користе статистички материјал који је систематизован у табелама, као и да уколико је то могуће помоћи им да рукују различитим мерним инструментима</p>

Кључни појмови садржаја: васиона, Сунце, планете, галаксија, глобус, екватор, полови, континенти, океани, ротација, револуција, стене, вулкани, земљотреси, литосфера, хидросфера, биосфера, атмосфера

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Пројектна настава ће бити реализована кроз више наставних тема . Она треба да помогне ученицима да правилно географски посматрају и уочавају природне и друштвене објекте, појаве и процесе утицаја човека на планету Земљу чиме ће се подстаћи радозналост деце и самостално истраживање. Она ће помоћи ученицима да користе мерне инструменте као и статистички материјал који је систематизован у табелама, карте, као и различите изворе знања. Пројектна настава је у циљу достизања исхода који се односе на функционално знање ученика.

АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ

Наставник организује час, презентује наставне садржаје ангажујући ученике, водећи рачуна о претходним знањима која поседују, демонстрира, користи ИКТ – презентације, приказе, снимке, прилоге, демонстрирање; подстиче ученика на активно учешће, повезује садржаје са свакодневним животом, вреднује рад ученика;

Ученици активно учествују у реализацији часа, записују, анализирају, дискутују, показују, примењују, закључују, учествују у тимском и групном раду, процењују наставу, рад других ученика и сопствени рад

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење и оцењивање резултата постигнућа ученика, а у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.

Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

На почетку школске године треба направити план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, пројектна настава...).

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА Праћење и вредновање постигнућа ученика је континуирано, на сваком часу. Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:

- Степен активности ученика на часу, индивидуално, у пару или у групи
- Однос према обавезама и додељеним задужењима
- Степен и ниво сарадња са другим ученицима
- Мотивисаност ученика да изнесе свој став, мишљење и да га аргументовано брани

- Самостална припрема и презентација информација о некој теми-истраживачки рада
- Самоиницијативност

На почетку школске године ученици се упознају са сегментима праћења и елементима оцене. На крају сваког часа и активности ученицима се даје повратна информација о успешности реализације планираног и даје им се могућност да дају коментаре и сугестије. У оцењивању се уважава мишљење вршњака и подстиче се самооцењивање. Посебно се истиче сваки напредак у свим претходно наведеним сегментима оцењивања.

МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ

- географија – Слободна наставна активност занимљива географија се наслања на географска знања и проширује ух, чинећи предмет занимљивијим и применљивијим у свакодневном животу
- српски језик и књижевност – израда домаћих задатака есејског типа, рад са текстом и обрада текста приликом израде презентација, читање и разумевање текста, издвајање кључних речи и најважнијих појмова;
- математика – рад са табелама, решавање Венових дијаграма, однос површина
- физика - физичке појаве у природи, мерне јединице, уређаји за мерење
- информатика и рачунарство – примена ИКТ технологија у изради домаћих задатака, прикупљању података и информација, фотографија и видео клипова;
- ликовна култура – израда панона, плаката, цртежа, модела, мапа ума;
- Биологија – одређивање распрострањености одређених група животиња, биоми, пољопривреда.
- физичко васпитање (здрави стилови живота)

Међупредметно повезивање биће детаљно разрађено у оперативним плановима рада, као и током тематског дана или тематске недеље, а обухваћено је и у пројектној настави и географској секцији.

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, прилагођеност домаћих задатака);
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима;
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи;
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја;
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем